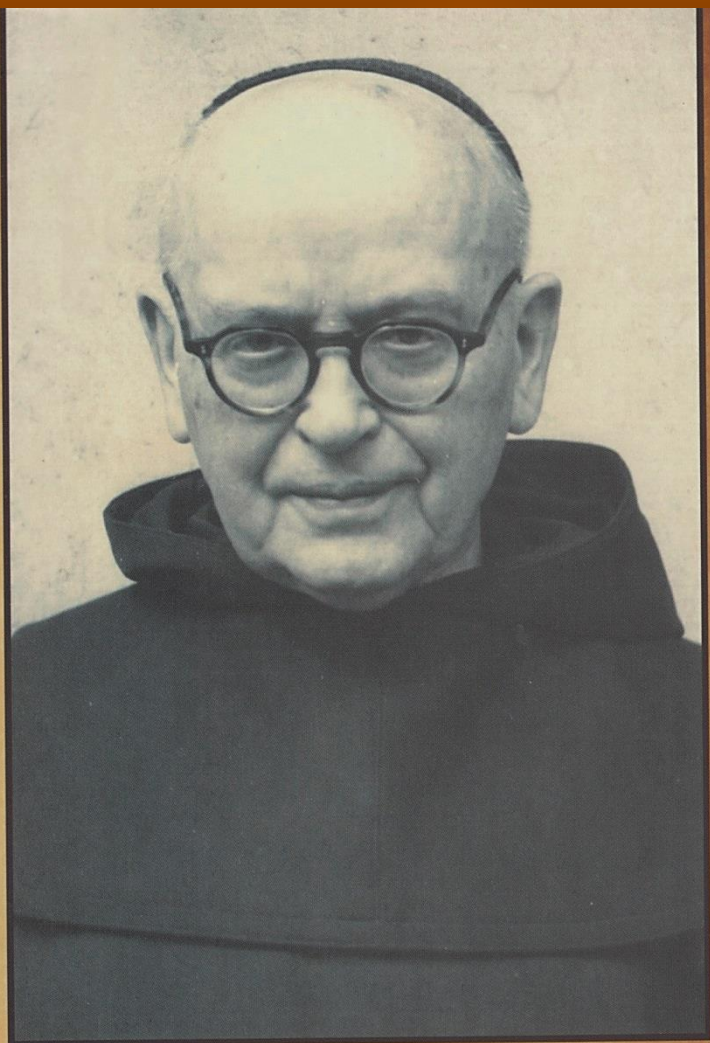

s. Konrada Zofia Dubel CSCIJ
Paweł Sieradzki

Ojciec Anzelm

Spis treści

~ ~ ~

List Metropolity Łódzkiego

5

Przedmowa Ojca Generala Karmelitów Bosych

7

Wstęp

9

Dom rodzinny i dzieciństwo

13

Szkoła w rodzinie karmelitańskiej

21

Formacja zakonna i dar kapłaństwa

29

Praca duszpasterska i formacyjna

43

Ojciec odrodzonej prowincji

55

Założyciel Karmelu Dzieciątka Jezus

63

Wyjazd do Rzymu

69

Rektor Kolegium

75

Prezes Fakultetu Teologicznego

91

Definitor generalny

95

Wizytator apostolski

107

Okres drugiej wojny światowej

117

Kandydat na biskupa?

129

„Cierpieć i śpiewać”

133

Ponownie w Ojczyźnie

139

Ostatnie lata życia

153

Duchowość Dzieciątka Jezus

163

Dzień przejścia do wieczności

169

Epilog

171

Wybór listów Sługi Bożego o. Anzelma

185

Przemówienia o. Anzelma

205

Wspomnienia o o. Anzelmie

219

Bibliografia

279

s. Konrada Zofia Dubel CSCIJ

Paweł Sieradzki

Ojciec Anzelm

Życie i dzieło Sługi Bożego
o. Anzelma od św. Andrzeja Corsini OCD
(Macieja Józefa Gądka 1884-1969)

Sandomierz 2015

ARCYBISKUP
METROPOLITA ŁÓDZKI

Łódź, dnia 17 listopada 2014 roku

Bohaterem tej publikacji jest sługa Boży o. Anzelm Gądek, który urodził się w Marszowicach w 1884 roku, w archidiecezji krakowskiej. Jego wypełnione poszukiwaniem Boga i troską o drugiego człowieka życie – rzetelnie opisane w niniejszej książce – zakończyło się w Łodzi, w „niewielkiej wspólnotcie Karmelitów bosych”. Zmarł dnia 15 października 1969 roku w Łodzi, w liturgiczne wspomnienie św. Teresy od Jezusa.

Kiedy po wieloletnich rozbiorach odradzało się państwo polskie, o. Anzelm dostrzegł „wielką potrzebę uwrażliwiania dusz na ewangeliczną prawdę o dziecięctwie Bożym”. Duchowe odnowienie rodzin i całego narodu widział w wychowaniu dzieci i młodzieży w prawdzie o tym, że Bóg jest dla nas dobrym Ojcem, a my wszyscy, będąc Jego dziećmi, jesteśmy braćmi i siostrami. Pokazywał, jak bardzo umiłowanie Boga i ziemskiej Ojczyzny łączą się ze sobą i wzajemnie rozwijają.

Jego dzieło – Zgromadzenie Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus, posługuje obecnie w 11 krajach świata i liczy ok. 450 sióstr. Nauka o dziecięctwie Bożym, którą zgłębiał w swojej duchowości o. Anzelm, powtórzył również Sobór Watykański II, przypominając prawdę o powszechnym powołaniu do świętości.

Z ogromną radością przyjmuję tę publikację, która przybliży nam nie tylko postać sługi Bożego o. Anzelma Gądkę, ale również wartości, którymi kierował się w swoim życiu: są one ważne i aktualne również dla nas. Wobec nowych wyzwań, które przynosi dziś ze sobą świat, potrzebne jest nam w Polsce duchowe odrodzenie rodzin oraz wychowanie dzieci i młodzieży w duchu dziecięctwa Bożego.

Niech dobry Bóg wynagrodzi Siostrze Konradzie, Autorce tej książki, a także wszystkim, którzy przyczynili się do jej powstania.

Wszystkim Drogim Czytelnikom tej książki z serca błogosławię

+ *Marek Jędraszewski*

* Marek Jędraszewski
Arcybiskup Metropolita Łódzki

Przedmowa

Ojca Generała Karmelitów Bosych

Ojciec Anzelm od św. Andrzeja Corsini (Maciej Józef Gądek), z prowincji polskiej, należy niewątpliwie do najwybitniejszych postaci Karmelu terezańskiego w XX wieku. Stoi on w szeregu takich znamienitości karmelitańskich tamtej doby, wśród których wspominam o. Gabriela od św. Marii Magdaleny (Adrien Devos), z prowincji flandryjskiej, o. Sylweriusza od św. Teresy (Gómez Fernández), z prowincji Burgos, czy o. Marię Eugeniusza od Dzieciątka Jezus (Henri Grialou) z prowincji akwitańskiej (by wymienić tylko niektórych). Ich imiona pojawiają się zresztą na dalszych stronach tej biografii. Dowiadujemy się z niej, że każdy pochodził z innej części Europy i dźwigał zupełnie odmienne doświadczenia dziejowe. W pewnym momencie spotkali się razem w Rzymie, a nawet zamieszkali w tej samej wspólnotie zakonnej, w której znaczną część swojego czasu poświęcili na intensywne prace badawcze na polu naukowym. Owocami swoich odkryć dzielili się natychmiast z innymi, czy to poprzez działalność pisarską i wydawniczą, czy też wychowawczą i duszpasterską, przede wszystkim w tworzoną przez nich samych z wielkim entuzjazmem Międzynarodowym Kolegium Teologicznym „Teresianum”.

Dzisiaj, po latach, a więc z pewnej perspektywy czasowej i wzbogaceni nowymi doświadczeniami Kościoła, łatwiej możemy ocenić ogromny rozmiar wyzwań, jakie stały przed naszymi bohaterami w pierwszej połowie XX wieku. Wiemy na przykład, że po dziewiętnastowiecznych kasatach klasztorów, likwidacji większości prowincji karmelitańskich i rozproszeniu znacznej części zakonników nie chodziło tylko o odbudowę zniszczonych struktur zakonnych i zwykły powrót do tego, co było wcześniej (restauracja). W nowych czasach potrzebna była również nowa wizja życia zakonnego i odpowiadające jej nowe struktury. Możemy oczywiście dyskutować i zastanawiać się, czy sprościli oni podjętemu wyzwaniu. Możemy też spierać się, a nawet nie zgadzać z przyjętymi przez nich (niektórymi) rozwiązaniami. Nie możemy jednak nie uznać, że ci światli i święci

zakonnicy okazali się w tamtym czasie dla Zakonu mężami do-
prawdy opatrznociowymi.

Każdy z nich miał oczywiście w Bożych planach do ode-
grania inną rolę. Ojcu Anzelmowi przypadło w udziale wyjąt-
kowo trudne zadanie przewodzenia wspólnocie i bycia pierw-
szym rektorem „Teresianum”. Wszystkim im jednak – i to jest
imponujące – przyświecały te same terecjańskie ideały, które ra-
zem, z niegasnącą pasją wcielali w życie. Tej sprawie oddali
wszystkie swoje zdolności i wszystkie siły. Cechowała ich przy
tym głęboka kultura duchowa, humanizm, a przede wszystkim
żywe doświadczenie Boga. Nic więc dziwnego, że oni sami i po-
zostawione przez nich dzieło po dziś dzień stanowią ważny
punkt odniesienia nie tylko w jakimś jednym miejscu ziemi i dla
zamkniętego kręgu osób, ale dla wielu ludzi żyjących na wszyst-
kich kontynentach świata. Nie jest też wykluczone, że osobiste
charyzmaty naszych bohaterów osiągnęły katolicką pełnię, tzn.
nabrały wymiarów prawdziwie powszechnych dopiero
w Wiecznym Mieście – w tym mieście, w którym utworzyli oni
„Teresianum”.

Dziękując z serca Autorom tej niespodziewanej a jakże
miłej publikacji, życzę wszystkim jej Czytelnikom, by w Roku
Wielkiego Jubileuszu 500-lecia urodzin św. Teresy od Jezusa
również Ich serca rozpały się tymi samymi terecjańskimi idea-
łami i dały nowy, nie mniej wielki impuls dla odnowy Zakonu
i Kościoła.

o. Saverio Cannistrà OCD
Przełożony Generalny

Rzym, 8 stycznia 2015 r.

Wstęp

W czasie, gdy cały Karmel Terezański żyje obchodami 500. rocznicy urodzin swej Matki i Reformatorki, św. Teresy od Jezusa, doktora Kościoła, do rąk Czytelnika przekazujemy krótką biografię wiernego jej duchowego syna, obdarzonego przez Stwórcę, podobnie jak ona, wieloma darami natury i łaski, także przez całe swe życie obciążonego wielką odpowiedzialnością za dusze bliźnich. Jego wielkie doświadczenie w dziele formacji kapłańskiej oraz w kierownictwie duchowym osób konsekrowanych i świeckich może wiele zaofiarować także współczesnemu pokoleniu ludzi dążących do świętości.

W swoim pracowitym życiu ojciec Anzelm nie zakopywał otrzymanych talentów, lecz je gorliwie pomnażał i do podobnej postawy wychowywał innych. Gdy więc Pan powróci, z pewnością Sługa ten usłyszy pochwałę: „Byłeś wierny w rzeczach niewielu, nad wieloma cię postawię: wejdź do radości twego Pana!” (por. Mt 25, 21).

Powołanie zakonne i kapłańskie ojca Anzelma od św. Andrzeja Corsini w czasie jego długiego życia znalazło chyba najwyraźniejsze spełnienie w roli pierwszego rektora Międzynarodowego Kolegium św. Teresy od Jezusa i św. Jana od Krzyża w Rzymie, a po dziesięciu latach również pierwszego prezesa Wydziału Teologicznego. Kontynuacją tejże placówki naukowej, przeniesionej z Corso d'Italia 38 i zainaugurowanej w kwietniu 1955 r. w nowej siedzibie przy Piazza San Pancrazio 5/A oraz z niej „genealogicznie” pochodzący, jest Papieski Wydział Teologiczny *Teresianum*, ustanowiony w maju 1963 r. przez papieża Jana XXIII.

W związku z prowadzonym w Polsce, w Archidiecezji Łódzkiej, dochodzeniem kanonicznym w procesie beatyfikacyjnym Sługi Bożego o. Anzelma, wszystkie dokumenty jego życia i działalności, oryginały lub kopie uwierzytelnione zostały zebrane w Archiwum Założyciela Zgromadzenia Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus w Łodzi (AZ). Pochodzą one z kilkudziesięciu archiwów diecezjalnych i zakonnych Europy (łącznie zostało przebadanych ponad 80 archiwów kościelnych i państwowych). Największe zasługi w tej „mrówczej” pracy, w postaci kwerend,

położył członek Komisji Historycznej, śp. o. dr Otto od Aniołów OCD (Jakub Jan Filek), przy współpracy siostr z Postulacji w Łodzi. Właśnie ta bogata baza archiwalna stanowi podstawę źródłową niniejszej publikacji.

Spuścizna duchowa ojca Anzelma, począwszy od szkolnych opisów wycieczek krajoznawczych, zapisów kronikarskich, wczesnych poezji i medytacji, rękopisów kazań, modlitw, konferencji ascetycznych, przemówień rektorskich, kompetentnych komentarzy do Reguły karmelitańskiej i Konstytucji Zakonu, poprzez pisma ustawodawcze i traktaty związane z duchowością zakonną, aż po niezwykle obfitą korespondencję – ponad 10 tys. listów, przeważnie kierownictwa duchowego, adresowanych do osób konsekrowanych i świeckich. Korespondencja ta, niekiedy z okresu 50 lat, została zachowana dzięki pietyzmowi i czci tychże adresatów wobec swego duchowego ojca, którzy często do końca życia odczytując je na nowo, korzystali z jego cennych rad i wskazówek. Powyższe dokumenty historyczne, świadczące nie tylko o wybitnej osobowości ale i duchowości Sługi Bożego, są przeważnie jego rękopisami lub maszynopisami. Jednakże istnieje też duży zbiór ponad stu artykułów wydanych drukiem za życia o. Anzelma, opublikowanych w krakowskim „Głosie Karmelu” lub obcojęzyczne (przeważnie łacińskie) przedmowy do periodyków karmelitańskich, wydawanych w Rzymie. Na potrzeby prowadzonego procesu beatyfikacyjnego z ich reprintów utworzono trzy tomy „Pism zebranych”.

Na bazie tejże spuścizny oraz świadectw o jego życiu zostało napisanych kilkadziesiąt prac naukowych. Ponadto, przez środowisko karmelitańskie w Polsce były organizowane sesje naukowe w Łodzi (w latach 1984, 1994, 1999, 2004) oraz przez Sekcję Teologii Duchowości na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (w 2010 r.). Józefologiczna myśl o. Anzelma była zaprezentowana z kolei na 38. Międzynarodowym Sympozjum Józefologicznym w Kaliszu (w 2007 r.). Wszystkie teksty tychże konferencji naukowych zostały opublikowane w formie książkowej pod redakcją o. Ottona Filka. W 1997 r. siostry karmelitanki Dzieciątka Jezus, pod kierunkiem tegoż samego Redaktora, rozpoczęły wydawanie pism Sługi

Bożego w serii „Biblioteka Założyciela”. Do chwili obecnej ukazało się 11 tomów tej serii, a kolejny jest w opracowaniu.

Poznawaniu życia i duchowości Sługi Bożego pomagają także miejsca związane z jego osobą. W 2014 r. w rodzinnej parafii ojca Anzelma obchodziliśmy 130. rocznicę jego urodzin. W Domu Pamięci Sługi Bożego w Marszowicach – czyli w zrekonstruowanym jego domu rodzinnym, gdzie znajduje się także galeria pamiątek – za pozwoleniem kard. Stanisława Dziwisza, metropolity krakowskiego, zostało otwarte i poświęcone Oratorium „Emmanuel”. W miejscu tym osoby konsekrowane mogą odprawiać indywidualnie ćwiczenia rekolekcyjne i zapoznawać się z duchowością ojca Anzelma. Miejscem szczególnym i najważniejszym jest klasztor i kościół Karmelitów Bosych w Łodzi, gdzie Sługa Boży spędził ostatnie lata życia i gdzie znajduje się jego grób, a wierni, modląc się, otrzymują łaski za jego pośrednictwem. Ponadto, w Domu prowincjalnym Zgromadzenia Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus w Łodzi, oprócz Archiwum Postulacji, znajduje Muzeum Ojca Anzelma, z ekspozycją multimedialną dostępną dla zwiedzających.

Wydaje się być uzasadnionym wskazanie również na *Teresianum* w Rzymie, jako miejsca pamięci o Słudze Bożym Ojcu Anzelmie, który dla dzieła formacji młodych w winnicy Karmelu terezańskiego przez dwadzieścia lat poświęcał najbardziej żywotne siły swojego życia.

Głównym zamiarem niniejszej publikacji - zanim zostanie opracowana biografia bardziej szczegółowa i przedstawiająca szerszą paletę zagadnień badawczych – jest przybliżenie Czytelnikom osoby o. Anzelma Gądka, jako postaci historycznej, która wniosła niemały wkład w życie Kościoła w Polsce i Kościoła powszechnego, ale także przybliżenie jego sylwetki duchowej, jako nowego kandydata na ołtarze w charyzmacie karmelitańskim. By ułatwić duchowy „kontakt” z o. Anzelmem, do biografii dołączamy kilka tekstów pochodzących spod jego pióra oraz wspomnienia uczniów Sługi Bożego, którzy z bliska mogli obserwować jego codzienne życie, przez co dali świadectwo, jakim był człowiekiem oraz jaki wpływ wywarł na ich życie.

Zamieszczone fotografie pochodzą z kilku badanych archiwów, przeważnie z: Archiwum Założyciela w Łodzi, Archi-

wum Prowincjalnego Karmelitów Bosych w Krakowie (APKB) oraz rzymskich: Archiwum Kongregacji Wychowania Katolickiego, Archiwum Generalnego Zakonu Ojców Karmelitów Bosych i Archiwum Międzynarodowego Kolegium Teologicznego św. Jana od Krzyża.

Na koniec dziękuję osobom, które przyczyniły się do powstania tejże publikacji. Siostrze Imeldzie Kwiatkowskiej CSCIJ, wicepostulatorce procesu beatyfikacyjnego ojca Anzelma, za jej współpracę i pomoc w udostępnianiu i opracowaniu niezbędnych dokumentów archiwalnych, a także, współautorowi tej pracy doktorowi Pawłowi Sieradzkiemu z Ośrodka Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, który w tej publikacji opracował szerszy kontekst historyczny życia Sługi Bożego, zaprezentował źródła fotograficzne oraz nadał dziełu ostateczny kształt merytoryczny.

Życzę wszystkim Czytelnikom owocnego spotkania z Ojcem Anzelmem.

s. Maria Konrada od Serca Bożego Dzieciątka CSCIJ